

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ” นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเหตุผลในการตัดสินใจที่ไม่กระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน 2) เพื่อศึกษาการควบคุมตนเองไม่ให้เกิดการผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน และ 3) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ ผู้วิจัยมุ่งเน้นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้ คือ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากเด็กหรือเยาวชนชายที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ ที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคาย และพ้นจากการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต 4 จังหวัดขอนแก่นมาแล้ว เป็นเวลา 1 ปี ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนี้ ได้แก่ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ที่เลี้ยงดูเยาวชน หรือผู้ที่เยาวชนไปอาศัยอยู่ด้วยหลังจากออกจากศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแล้ว และบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนให้ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือให้ความไว้วางใจ รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

1) เด็กหรือเยาวชนชายที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ ที่ผ่านกระบวนการยุติธรรมจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย และพ้นจากการฝึกอบรมที่ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชนเขต 4 จังหวัดขอนแก่นมาแล้วเป็นเวลา 1 ปี และในระหว่างนั้นไม่เคยกระทำความผิดอีกเลย และยินยอมให้ข้อมูล จำนวน 5 ราย

2) บิดา หรือมารดา หรือผู้ปกครอง ของเด็กหรือเยาวชน จำนวน 4 ราย (หมายเหตุ : ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ราย คือ นายรักดี ไม่สะดวกจะให้ข้อมูล)

3) บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนให้ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือให้ความไว้วางใจ โดยการที่เด็กหรือเยาวชนแนะนำ จำนวน 5 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก 3 แบบ แบบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึกเด็กเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ แบบที่ 2 แบบสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ปกครอง ได้แก่ พ่อแม่ พี่ ลุงป้า น้าอา หรือบุคคลที่เลี้ยงดูเด็กหรือเยาวชนในครอบครัว และแบบที่ 3 เพื่อน หรือผู้ที่เด็ก/เยาวชนให้ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือไว้วางใจ ตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยสัมภาษณ์ดังนี้

3.2.1 แนวทางการสัมภาษณ์เด็ก/เยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ ประกอบด้วยข้อมูล 4 ส่วน คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไป โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของตนเอง รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรส จำนวนบุตร สถานภาพของบิดามารดา สถานภาพสมรสของบิดามารดา เป้าหมายในชีวิตหลังจากออกจากศูนย์ฝึก
- 2) ประสบการณ์ การเข้ารับการฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ
- 3) การควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ
- 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ

3.2.2 แนวทางการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไป โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ของตัวเอง รายได้ของครอบครัว รายจ่ายครัวเรือน ภาระหนี้สินและความสามารถในการชำระคืน จำนวนสมาชิกครอบครัวที่ท่านต้องรับภาระ ความเกี่ยวข้องกับเด็ก/เยาวชน
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ความคาดหวังต่ออนาคตของเด็กและเยาวชน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชนภายหลังออกจากศูนย์ฝึก มุมมองโอกาสการกระทำผิดซ้ำ
- 3) การเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ความรู้สึกต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน การไปเยี่ยมขณะอยู่ในศูนย์ฝึก การเปลี่ยนแปลงขณะเข้ารับการฝึกอบรม ปัญหาและอุปสรรคที่เด็กและเยาวชนภายหลังปล่อย บทบาทการเป็นผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับเป้าหมายในอนาคต การมีส่วนร่วมในการสนับสนุน

3.2.3 แนวทางการสัมภาษณ์ บุคคลที่เด็กหรือเยาวชนให้ความใกล้ชิดสนิทสนมหรือให้ความไว้วางใจ โดยเด็กหรือเยาวชนแนะนำซึ่งเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเสริมพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน คือ

- 1) ข้อมูลทั่วไป โดยมีข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ เพศ อายุ ตำแหน่งในชุมชน ชื่อชุมชน/หมู่บ้าน ความเกี่ยวข้องกับเด็ก/เยาวชน ระยะเวลาที่รู้จักเด็ก/เยาวชน

2) ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิด ได้แก่ ความรู้จักสนิทสนม การเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนภายหลังออกจากศูนย์ฝึก มุมมองโอกาสการกลับไปกระทำความผิด ความคิดเห็นต่อการไม่กลับไปกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

3) การเสริมสร้างพลังอำนาจในการควบคุมตนเองของเด็กหรือเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำจากชุมชน

3.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา

ความน่าเชื่อถือของงานวิจัย จำเป็นต้องได้รับการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่ได้รับมีคุณภาพและน่าเชื่อถือ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจ ความหมายของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำเสนอว่ามีความถูกต้อง เป็นไปตามปรากฏการณ์ที่เป็นจริง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล งานวิจัยที่ได้รับ ระยะเวลาของการเข้าถึงข้อมูล บทบาทความเป็นกลาง การสังเกตอย่างเอาใจใส่ การตรวจสอบจากบุคคลอื่นดังนี้

1) ความน่าเชื่อถือในด้านระยะเวลาของการเข้าถึงข้อมูล เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยถือเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มเป้าหมายจึงมีความจำเป็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำความผิดกฎหมายกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน เนื่องจากผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย ในฐานะนักสังคมสงเคราะห์ที่เคยให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรมเพื่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูกลุ่มเป้าหมายบางส่วน จึงทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้สะดวกขึ้น

2) ความน่าเชื่อถือในบทบาทของความเป็นกลาง (Neutrality) ผู้วิจัยจะใช้บทบาทความเป็นกลางให้มากที่สุด โดยไม่เข้าข้างกลุ่มเป้าหมาย ปราศจากความลำเอียง หรืออคติส่วนตัวในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้ข้อมูลจริงจากการสัมภาษณ์ ในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และรวมไปถึงการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากผู้ปกครองและบุคคลที่ใกล้ชิด เด็กและเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กสนิทสนมหรือให้ความไว้วางใจ และรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี

3) ความน่าเชื่อถือในการสังเกตอย่างเอาใจใส่ (Persistent observation) โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมขณะสัมภาษณ์ เพื่อคอยสังเกตกิริยา สีหน้าที่แสดงออก ลักษณะท่าทาง บุคลิกภาพ ในการตอบคำถาม ความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นด้วยความเอาใจใส่อย่างละเอียด ไม่ละเลย ต่อปฏิกิริยาหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

4) ความน่าเชื่อถือจากการตรวจสอบกับบุคคลอื่น (Peer debriefing) เนื่องจากข้อมูลบางส่วนของงานวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอันตราย เสี่ยงต่อความปลอดภัย กระทบต่อความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมาย และเข้าถึงข้อมูลได้ยาก ผู้วิจัยจึงจะตรวจสอบข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองของกลุ่มเป้าหมาย บุคคลที่ใกล้ชิดหรือกลุ่มเป้าหมายให้ความไว้วางใจ เป็นต้น รวมทั้งปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือได้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาเป็นผู้สัมภาษณ์เจาะลึกเด็กหรือเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ ผู้ปกครองและบุคคลที่ใกล้ชิดหรือที่เด็กและเยาวชนไว้วางใจ ดังนั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมรอบด้าน จึงจะมีการใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธี โดยวิธีการทั้งหมดจะดำเนินการไปพร้อมกันอย่างสอดคล้อง เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary study)

เป็นการสำรวจข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่เคยกระทำความผิดกลุ่มตัวอย่าง กล่าวคือ ข้อมูลรายงานการประมวลข้อเท็จจริงของเด็กที่เคยกระทำความผิดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย ประวัติของการกระทำความผิดและการดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

3.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field research)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า 1 วิธีการ (Methodology triangulation) (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. 2549 : 97) โดยผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการดังต่อไปนี้

1) การสังเกต (Observation)

การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นโดยตรงด้วยการบันทึกสภาวะการณ์ที่เป็นจริงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ในลักษณะการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสภาวะการณ์ต่าง ๆ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสภาวะการณ์ต่าง ๆ เพียงแต่เป็นผู้สังเกตอยู่ห่าง ๆ โดยผู้วิจัยและแบบบันทึกการสังเกตเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสิ่งที่สังเกตจะประกอบด้วย

1.1) การสังเกตพฤติกรรม ปฏิกริยาและการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักและผู้ให้ข้อมูลรองในช่วงเวลาของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล

ที่แสดงออกระหว่างการสนทนา เพื่อทำความเข้าใจความคิดปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลที่มีต่อคนในครอบครัวหรือคนในชุมชน ปฏิกริยาดังกล่าว ได้แก่ การหัวเราะ การพูดเสียงดัง การพูดเสียงค่อย การหลบสายตา การกำมือระหว่างพูดถึงสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกคับแคบใจ ลักษณะสีหน้าที่เปลี่ยนไป เครียด วิตกกังวล เป็นต้น หรือสังเกตการณ์มีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัว ได้แก่ การพูดคุยกันระหว่างคนในครอบครัว ญาติหรือคนในชุมชน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ให้ข้อมูลมีต่อผู้วิจัย เช่น การขยับตัวเข้ามาใกล้ การพูดแบบกระซิบ การถอยออกห่างจากผู้วิจัย การปฏิเสธที่จะกล่าวถึงบางเรื่องราว เป็นต้น

1.2) การสังเกตสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ชุมชน และสังคมของผู้ให้ข้อมูล ในช่วงของการเยี่ยมบ้านของผู้ให้ข้อมูล ตัวอย่างเช่น การสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวของ ผู้ให้ข้อมูล สภาพบ้านเรือน ผู้คนในชุมชน ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น และอื่น ๆ พร้อมกับการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยและความไว้วางใจเพียงพอที่จะเล่าและแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากความหวาดระแวง

2) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview)

เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยใช้คำถามที่มีความยืดหยุ่น โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง แต่จะเน้นความสนใจเฉพาะหรือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด โดยจะสัมภาษณ์เชิงลึกเด็กและเยาวชนทั้งหมด 5 คน โดยใช้แนวคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตัวผู้วิจัย แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะมีการเตรียมคำถามเพื่อการสนทนา ซึ่งจะเริ่มต้นจากประเด็นคำถามทั่ว ๆ ไปก่อน แล้วนำไปสู่คำถามเฉพาะซึ่งมีความยืดหยุ่น ขึ้นอยู่กับจังหวะและโอกาสที่ผู้ให้ข้อมูลจะตอบสนอง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ ซึ่งผู้วิจัยจะปรับแนวคำถามใหม่ในบางครั้งตามข้อบ่งชี้ของการจำแนกข้อมูลที่เกิดขึ้นภายหลังการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง

โดยในระยะแรกจะดำเนินการสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กที่เคยกระทำผิดกฎหมายและไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีกก่อน ซึ่งการสนทนาจะเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์ในเชิงสังคมที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยอย่างเป็นธรรมชาติ โดยจะมุ่งความสนใจไปที่การรับรู้เกี่ยวกับความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ประสบการณ์ วิถีชีวิตของผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจความหมาย การตีความของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งการสัมภาษณ์จะเป็นการสนทนาที่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และใช้สถานที่ในการให้สัมภาษณ์ที่มีความเหมาะสมเป็นส่วนตัว บรรยากาศผ่อนคลาย โดยจะใช้เวลาสัมภาษณ์ในแต่ละรายประมาณ 30-60 นาที โดยมีแนวทางในการดำเนินการสัมภาษณ์ดังนี้

2.1) ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้สร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูลแล้ว ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกเทปการสนทนาอีกครั้ง (ซึ่งการบันทึกเทปนี้ได้แจ้งขอ

อนุญาตผู้ให้ข้อมูลทราบแล้วครั้งหนึ่ง ตั้งแต่การขอให้เข้าเป็นผู้ร่วมในการวิจัย) เพื่อที่จะให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตัดสินใจอีกครั้งว่าจะให้มีการบันทึกเทปการสนทนาหรือไม่ หากผู้ให้ข้อมูลไม่อนุญาตผู้วิจัยก็จะมี การบันทึกเทป

2.2) ผู้วิจัยจะเริ่มต้นการสนทนาด้วยประเด็นคำถามกว้าง ๆ เพื่อเป็นการเปิด ประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตในอดีตที่ผ่านมา เช่น “ชีวิตช่วงนี้เป็นอย่างไรบ้าง”

2.3) ต่อจากประเด็นคำถามเปิดการสนทนา เกี่ยวกับความรู้สึกต่อประสบการณ์ ชีวิตตนเองแล้ว ผู้วิจัยจะใช้คำถามในลักษณะแกะรอยประสบการณ์ กล่าวคือ ตั้งคำถามตามประเด็น ข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึง และประเด็นอื่นตามที่ได้เตรียมประเด็นคำถามมา เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาของชีวิต กลุ่มเป้าหมาย

3) การจดบันทึกภาคสนาม (Field note)

การจดบันทึกภาคสนาม เป็นวิธีการเก็บข้อมูลอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้การทำวิจัย มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นโดยผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็น คำให้สัมภาษณ์ที่เป็นข้อมูล เกี่ยวกับการวิจัย ทั้งที่เป็นสภาพแวดล้อม แผนผังครอบครัว แบบแผนพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ ข้อมูล ปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว โดยในช่วงแรกจะทำการจดบันทึกอย่างย่อก่อน แล้วจึง นำมาขยายความทันทีหลังการสังเกตและการสัมภาษณ์

4) การเข้าถึงแหล่งข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่เคยกระทำ ผิดกฎหมาย ซึ่งถือว่ามีความอ่อนไหวทั้งตัวเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเอง รวมทั้งครอบครัว และบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนให้ความไว้วางใจ การเข้าถึง แหล่งข้อมูลจึงต้องทำด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้ผู้ให้ข้อมูลได้รับผลกระทบจากการดำเนินการวิจัย ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ยอมเปิดเผยตนเองและได้รับการยอมรับจาก ครอบครัวและบุคคลที่ใกล้ชิดเด็กและเยาวชนหรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนให้ความไว้วางใจ และใช้ วิธีการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากการที่ผู้วิจัยเคยทำงานที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งรู้จัก เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างเป็นอย่างดี และจากการสอบถามนักจิตวิทยาของสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองคาย และการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีทั้งที่เป็นทาง การและไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากที่สุด โดยวิธีการทั้งหมดจะดำเนินการแบบ ผสมผสานกันตลอดกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งการเข้าถึงแหล่งข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยจะ ดำเนินการโดย การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่าง การนัดพบ และการยินยอม เข้าร่วมการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1) การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยจะจัดทำหนังสือราชการจาก มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลไปยังผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดหนองคาย เพื่อขอศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของเด็กที่ได้รับการปล่อยตัวไปแล้วตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป โดยนับถอยหลังจากปี 2556 ไป 1 ปี คือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 ย้อนหลังไป จากกลุ่มงานที่ติดตามผลเด็กหรือเยาวชนภายหลังปล่อย คือ กลุ่มงานประสานกิจกรรมชุมชน ให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนโดยจะสอบถามเกี่ยวกับ ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail เพื่อติดต่อไปยังกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2) การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้รายชื่อของผู้ที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยจากการสอบถามแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการติดต่อกับกลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์ หรือทาง E-mail หรือทาง Chat face book ก่อน เพื่อที่จะแนะนำตัว พูดคุย ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งนี้ โดยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย สิทธิของผู้ร่วมวิจัย การเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นความลับ เป็นต้น ตลอดจนชักชวนเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยจะพูดคุยทางโทรศัพท์ หรือทาง E-mail ประมาณ 2-3 ครั้ง แล้วแต่กรณี และจะสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างสมัครใจจะเข้าร่วมการวิจัยจึงจะนัดหมายเพื่อพบกันต่อไป

4.3) การนัดพบ

ภายหลังจากที่ได้ติดต่อสื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างทางโทรศัพท์ หรือทาง E-mail หรือทาง face book และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยสมัครใจในเบื้องต้นที่จะเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนัดพบกับกลุ่มตัวอย่างในสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก เช่น บ้านของกลุ่มตัวอย่าง สวนสาธารณะ วัด ห้างสรรพสินค้า มหาวิทยาลัย ร้านกาแฟ เป็นต้นเพื่อพบปะพูดคุย สร้างความคุ้นเคย และอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่างฟังอีกครั้งหนึ่ง โดยมีเอกสารประกอบคำชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างได้พิจารณาประกอบการตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง

4.4) การยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยได้อธิบาย ทำความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย และกลุ่มกลุ่มตัวอย่างได้อ่านเอกสารประกอบคำชี้แจงในการเข้าร่วมการวิจัยโดยละเอียดแล้ว และกลุ่มตัวอย่างได้สมัครใจและตอบตกลงที่จะเข้าร่วมในการวิจัย โดยผู้วิจัยจะให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามในเอกสาร ต่อจากนั้นจึงจะมีการนัดหมายเพื่อพูดคุย สัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไป

4.5) พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่การวิจัยถือเป็นแหล่งของข้อมูลที่สำคัญในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่จะวิจัยที่สามารถตอบคำถามของงานวิจัยได้ โดยพื้นที่ต้องมีสภาพปัญหาที่ต้องการมี

ความเป็นไปได้ในการวิจัย ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดกฎหมายที่ถือเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึกด้วย ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงด้านของความปลอดภัยร่วมด้วย ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกพื้นที่จังหวัดหนองคาย เป็นพื้นที่การวิจัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่

5) การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการวิจัย เป็นการสร้างข้อสรุปแนวคิดจากการตีความหลาย ๆ แบบจากข้อมูลที่ได้ โดยต้องเริ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ 1) การใช้แนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ตั้งแต่เริ่มเก็บข้อมูลเป็นแนวคิดคร่าว ๆ และปรับตามปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้นระหว่างเก็บข้อมูลใช้แนวคิดในการสร้างสมมติฐานเพื่อเก็บข้อมูลต่อ และทำการวิเคราะห์ข้อสรุปชั่วคราว และขั้นวิเคราะห์เพื่อสร้างบทสรุป ผู้วิจัยจะนำแนวคิดและทฤษฎีมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้ถึงความสอดคล้องกับแนวคิด หรือได้แนวคิดที่แตกต่างจากแนวคิดที่มีอยู่จนสามารถสรุปเป็นข้อค้นพบใหม่ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจและการควบคุมตนเอง 2) นำข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบข้อมูลเพื่อประเมินความน่าเชื่อถือได้ ความครบถ้วน และคุณภาพของข้อมูลว่าอยู่ในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ 3) บันทึกและทำดัชนีข้อมูล โดยมีการใส่ความคิดเห็น ข้อสรุป และการตีความโยงสู่แนวคิดทฤษฎีภายหลังจากการบันทึกอย่างสมบูรณ์ 4) ทำข้อสรุปชั่วคราวที่คาดว่ามี ความเชื่อมโยงกับข้อมูลทำให้เห็นข้อมูลที่จำเป็นและไม่จำเป็นต่อการหาข้อสรุปได้มากขึ้น 5) สร้างข้อสรุปจะใช้ทักษะการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ผสมผสานกับแนวคิดที่วิเคราะห์ปรากฏการณ์ และพิสูจน์ข้อสรุปที่ได้เขียนเป็นรายงาน

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 2 แบบ คือ การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์เรื่องราว ซึ่งแต่ละแบบมีรายละเอียดดังนี้ (More. M. J. 1994 อ้างถึงใน รัตนะ วรบัณฑิต. 2554 : 68)

5.1) การวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบ (Comparative analysis)

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเป็นการแสวงหาความเหมือนและความแตกต่างตามคุณลักษณะของข้อมูล เพื่อสร้างเป็นข้อสรุปที่เห็นเป็นนามธรรมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยความเชื่อมโยงเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์เปรียบเทียบจะผ่านการถอดข้อมูล ให้รหัสข้อมูล จำแนกหมวดหมู่ นำมาเปรียบเทียบหาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลตามคุณลักษณะของข้อมูล หาความสำคัญของกลุ่มคำ หาความสัมพันธ์ของเรื่องราว สร้างข้อสรุปของข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเปรียบเทียบ 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบเป็นชุดข้อมูลหรือเหตุการณ์ โดยการจำแนกตามดัชนี ตามประเภท เปรียบเทียบกับข้อมูลชุดอื่นที่เก็บมาก่อนกับผู้ใช้ข้อมูลเดิมหรือผู้ใช้ข้อมูลใหม่ หรือจากเวลาเดิมหรือเวลาใหม่ หรือจากวิธีการหนึ่งกับอีกวิธีการหนึ่ง จากนั้นเขียนเป็นข้อสรุปชั่วคราวก่อน พร้อมทั้งบันทึกเกี่ยวกับข้อค้นพบที่ปรากฏจากการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาหาความสัมพันธ์ โดย วิเคราะห์คุณลักษณะของข้อมูลต่าง ๆ จากข้อสรุปย่อย ที่ได้มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูลที่ได้ จากนั้นจะเชื่อมโยงข้อมูลให้เห็นความสัมพันธ์และเกิดเป็นกรอบแนวคิดย่อยของเหตุการณ์นั้นที่ต้องการวิเคราะห์อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 เลือกข้อมูลที่เป็นข้อมูลที่สำคัญจากการที่เปรียบเทียบข้อมูลมาพิจารณาในเหตุการณ์อื่นเพื่อให้คุณลักษณะของข้อมูลมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เห็นภาพในวงกว้างจากการเปรียบเทียบ อีกทั้งยังได้ข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้นด้วย ผู้ศึกษาจะใช้กรอบแนวคิดของ ลอฟลันด์ ที่จำแนกข้อมูลออกเป็น 6 ชนิด ได้แก่ 1) ฉากและบุคคล 2) พฤติกรรม 3) แบบแผนพฤติกรรม 4) ความสัมพันธ์ 5) การมีส่วนร่วม และ 6) ความหมายมาจำแนกเหตุการณ์เพื่อจะนำไปเปรียบเทียบกัน (สุภางค์ จันทวานิช. 2543)

5.2) การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative analysis)

การวิเคราะห์เรื่องราว เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเหตุการณ์ของเวลา บุคคล กลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ความต่อเนื่องของโครงเรื่อง การเล่าเรื่องราว (Sandelowski. 1995) โดยทำการวิเคราะห์และประเมินความสำคัญจากสภาพแวดล้อมบริบทสังคม วัฒนธรรมของเด็กที่เคยกระทำผิดกฎหมาย

5.3) หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้หน่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นระดับบุคคลและระดับกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ไม่กระทำความผิดซ้ำ

5.4) การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

5.5) ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นเจ้าของหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนซึ่งดูแลเด็กที่กระทำผิดกฎหมายอาจจะถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับความมีอคติกับกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักในเรื่องนี้และจะเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษ และจะปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของการวิจัยโดยเคร่งครัด